

חשש מאי יציבות והתחזקות הימין: גרמניה בדרך לבחירות היסטוריות

המפלגה הנוצרית דמוקרטית בהובלת פרידריך מרץ מובילה בסקרים, אך גם "אלטרנטיבה לגרמניה" צפויה להתחזק • על אף התחזקות ניכרת של הימין בסקרים, ייתכן שהממשלה הבאה תורכב על ידי המפלגות הגדולות מהמרכז

[ניסן שטראוכלר, כתבנו באירופה](#)

31/12/2024, 14:34 עד 31/12/2024, 13:25

[השמעה](#)

מפגינים נגד מפלגת "אלטרנטיבה לגרמניה" לקראת הבחירות במדינה. צילום: אי.פי.אי

מתעדכנים כל יום, כל הזמן - ישראל היום בוואטסאפ

ב-23 בפברואר יצאו כ-60 מיליון גרמנים לבחור את הנציגים שייצגו אותם במליאת הפרלמנט ה-21 בגרמניה. הבחירות שהוקדמו בשבעה חודשים מהמועד המקורי שבו הן היו אמורות להתקיים, צפויות להיות דרמטיות. לפי הסקרים העדכניים הצפי הוא להתחזקות משמעותית בקרב מפלגות הימין, אולם גם בשעה זאת, כשבוע לפני פתיחת הקמפינים שיתחילו אחרי סיום חופשת החגים הנוצריים, ישנן הרבה שאלות פתוחות לגבי היציבות הפוליטית בגרמניה והיכולת של הימין להקים קואליציה.

הגרמנים לא אוהבים להקדים מערכות בחירות אולם הפעם נראה שלא הייתה ברירה אחרת. הסיבה לפיזור הפרלמנט היא משבר פוליטי שהתרחש בין שותפות הקואליציה הנוכחית, אשר הובלה עד לאחרונה על ידי מפלגת הסוציאל דמוקרטים (SPD) מפלגת מרכז-שמאל בהנהגת הקנצלר אולאף שולץ. בקואליציה ישבו יחד עם הסוציאל דמוקרטים גם מפלגת "הירוקים" והמפלגה הדמוקרטית החופשית (FDP) אשר ידועה כמפלגת ימין מרכז המתבססת על מצביעים מהמעמד הבינוני-גבוה בגרמניה. השותפות הלא טבעית בין "הסוציאליסטים" ו"הירוקים" ל"דמוקרטים החופשיים" הגיעה לקיצה כאשר ברקע שביעות הרצון בקרב כלל האוכלוסייה בגרמניה מ"קואליציית הרמזור", כינוי שניתן לקואליציה בשל הצבעים המאפיינים את המפלגות המרכיבות אותה, עומדת על כ- 14% בלבד.

מועמד המפלגה הנוצרית דמוקרטית פרידריך מרץ וראש ממשלת בוואריה בעצרת בחירות,

יתרה מכך, לפי סקרי דעת קהל שביעות הרצון מהקנצלר שולץ נמצאת גם היא בשפל כאשר רק 31% אחוזים מגדירים את התפקוד שלו כ"טוב", בעוד 63% מגדירים את התפקוד שלו כגרוע. הבעיה של הקנצלר המכהן היא שרק חלק מהאנשים שמגדירים את התפקוד שלו כחיובי יצביעו למענו ולמען מפלגת הסוציאל דמוקרטים אשר "מגדדת" את 16% התמיכה מצד קהל הבוחרים הגרמני, ירידה דרסטית לעומת אחוזי ההצבעה שקיבלה המפלגה בבחירות הקודמות (25.7%). שותפותיה של המפלגה לקואליציה הכושלת נמצאות גם הן בצרות.

הירוקים השתקמו מעט בחודשים האחרונים ומגיעים ל כ- 12.9% תמיכה, ירידה מתונה לעומת 14.8% בבחירות האחרונות, בעוד המפלגה הדמוקרטית החופשית יורדת מ-11.5% אל מתחת לאחוז החסימה עם 3.5% בלבד, ולמעשה נמחקת לפי הסקרים מהמשחק הפוליטי בגרמניה. מהצד השני, מפלגת האופוזיציה המרכזית "הנוצרים הדמוקרטים (CDU)" המשתייכת לימין-מרכז הפוליטי ממוקמת גבוה מאוד בסקרים עם כ- 32% תמיכה, עליה של כמעט 8% לעומת 24.1% אותם קיבלה בבחירות הקודמות, דבר שמעמיד לכאורה את מנהיג המפלגה, פרידריך מרץ, בעמדה פתיחה מצוינת לקבלת תפקיד קנצלר גרמניה הבא.

תומכי ה"אלטרנטיבה לגרמניה" בארפורט, צילום: אי.פי.אי

במקביל לאחוזי התמיכה המשתנים בין המפלגות המייצגות את המרכז הפוליטי, הולכת ומתייצבת תמונה מדאיגה שבה אחד מכל ארבעה גרמנים יבחר בבחירות הקרובות בניציגים של מפלגות פופוליסטיות. מפלגת הימין הפופוליסטי אלטרנטיבה לגרמניה (AfD) הולכת ומתחזקת בתקופה האחרונה ומגיעה בסקרים האחרונים ל 19% תמיכה וכמעט שמכפילה את כוחה (10.3% בבחירות הקודמות). מפלגת השמאל הפופוליסטי החדשה (BSW) המתמודדת זו הפעם הראשונה בבחירות הכלליות בראשות זארה ואגנקנט זוכה ל 5.6% מכלל המצביעים, אם כי המומנטום ממנו נהנתה ואגנקנט הולך ופוחת. אם בבחירות למדינות הפדרליות במזרח גרמניה שנערכו לפני מספר חודשים נחשבה ואגנקנט להפתעת הבחירות כאשר היא משיגה מספרים דו ספרתיים בשלש מדינות במזרח גרמניה, כעת היא מתחילה לפלרטט עם הרף התחתון של אחוז החסימה. במידה והיא לא תצליח להיכנס לפרלמנט הגרמני, המפה הפוליטית תושפע מכך באופן שעשוי להסתבר כדרמטי לטובת מפלגות המרכז הפוליטי, ובסיטואציה מסוימת, להקל על הקמת ממשלת ימין-מרכז בגרמניה.

מכרה בגרמניה. הדרישה למתכות הולכת וגדלה, צילום: Gettyimages :

אבל לא רק הגירה וביטחון יהיו הנושאים המרכזיים שבהם תתמקד מערכת הבחירות שצפויה להתנהל בשבעת השבועות הקרובים. הנושא האקוטי ביותר לבוחר הגרמני הממוצע הוא הנושא הכלכלי. גרמניה שהינה המעצמה הכלכלית הגדולה באירופה סבלה בשנת 2023 מצמיחה שלילית של 0.3% בשל האינפלציה הגבוהה, העלאות הריבית וההוצאות הכבדות על אנרגיה, זכר למלחמת אוקראינה רוסיה והתלות הגדולה של גרמניה באנרגיה שהגיעה בעבר מרוסיה. למעשה, ביצועיה של הכלכלה הגרמנית בשנת 2023 היו הגרועים ביותר מבין הכלכלות המפותחות הגדולות. הגרמנים מרגישים איך הכל סביבם מתייקר בעוד המשכורת שלהם לא ממש עולה, דבר אשר תורם רבות לחוסר שביעות הרצון מההנהגה הנוכחית ולתקווה להנהגה אחרת שמבינה בכלכלה. לכאן בדיוק נכנס פרידריך מרץ, איש עסקים מצליח עם מוניטין כלכלי מרשים, שיש כאלה המכנים אותו 'גאון פיננסי'!

פרידריך מרץ, יו"ר האופוזיציה, צילום: רויטרס

"לגרמניה יש בעיה כלכלית בסיסית הטמונה במגבלה חוקתית שלא מאפשרת כמעט כניסה לגירעון תקציבי. המצב הזה מאוד מגביל אותם מבחינת ההוצאות האפשריות וההשקעות בתשתיות, בביטחון ובפרויקטים אשר הכרחיים לקידום צמיחה. יש כבר שיח על שינוי המגבלה הזאת כדי לאפשר למדינה להתמודד מול האתגרים הכלכליים שלה, אולם רבים מהמועמדים לא מביעים עמדה חד-משמעית בנושא מאחר והוא מעורר מחלוקת משמעותית. נקיטת עמדה כזו או אחרת בנושא שמוגדר כ'רגיש' בקרב מצביעים רבים יכולה להרחיק מצביעים אפשריים, דבר שהמועמדים לא מעוניינים לעשות רגע לפני הבחירות הקרובות", מסביר ד"ר עמנואל נבון, מנכ"ל ארגון "אלנט ישראל" ומרצה ליחסים בינלאומיים באוניברסיטת תל אביב. ד"ר נבון מדבר על מדיניות "האפס השחור" שכמעט ולא מאפשרת כניסה לגירעון תקציבי, תפיסת עולם שמרנית שאפילו מעוגנת בחוקי היסוד של המדינה מאז שנת 2009.

הנושא כל כך שנוי במחלוקת, שאף היה לו חלק משמעותי בפיזור הקואליציה בעקבות הרצון של מפלגת ה-FDP לשמור על החוק, בעוד הסוציאל דמוקרטים ביקשו להגדיל את הגירעון כדי לעמוד בדרישות הכלכלה המקומית שזועקת לעזרה, "לפרידריך מרץ יש ניסיון רב בתחום הכלכלי והרבה גרמנים מאמינים שהוא האדם הנכון לשיקום הכלכלה הגרמנית", אומר ד"ר נבון. לדבריו מצטרף גם ד"ר אייל רובינסון, מומחה ליחסים בינ"ל מהמחלקה למזרח תיכון ומדעי המדינה באוניברסיטת אריאל, "עברו כאיש עסקים והיכולת שלו לדבר דוגרי באנגלית שוטפת, כמו גם היותו תומך גדול בארה"ב ובתפקידה המרכזי בסדר העולמי, יכולה לשחק תפקיד משמעותי בבחירות הללו. באירופה יש שיח הנהגתי על 'טראמפ פרופינג', כלומר היכולת לתקשר עם נשיא ארצות הברית החדש. מרץ יכול להיות האדם הנכון לכך מאחר ושניהם אנשי עסקים שמעוניינים קודם כל לקדם את הכלכלה של המדינה שלהם ואין ספק ששיח טוב עם ארצות הברית הוא חשוב לכלכלה. מרץ צפוי לשחק בקמפיין על הנושא הכלכלי באופן משמעותי כי זו החוזקה שלו."

על הכוונת: סוגיית ההגירה

אולם, לכולם ברור שלצד הנושא הכלכלי, גם נושא ההגירה מטריד מאוד את הבוחר הגרמני, וגם המלחמה באוקראינה שמייצרת לא מעט מורכבויות לגרמניה, גם בהיבט הביטחוני-מדיני, גם מבחינת

הגירת האוקראינים למדינה, וגם ברמה הכלכלית כמובן. "הבעיה של מרץ היא הקושי להתחרות על ענייני ביטחון והגירה מול מפלגת אלטרנטיבה לגרמניה למשל, וזה משהו שעשוי להקשות עליו. לכן הוא גם מרבה לדבר על הנושא הכלכלי כי שם הוא מרגיש בטוח, אבל התעסקות בכלכלה לבד לא תספיק. אלטרנטיבה לגרמניה כבר קוראת לו "איש של מלחמה" בגלל נקיטת עמדה בעד אוקראינה במלחמת רוסיה - אוקראינה", מסביר ד"ר עמנואל נבון.

"במאבק על קולות הימין, אסור למרץ להתנהל כמו שהתנהלה הקנצלרית הקודמת, אנגלה מרקל, שלמרות היותה מנהיגת המפלגה השמרנית CDU הרי שמדיניות ההגירה שלה (כולל לגבי הפליטים הסורים) הייתה מנוגדת לעמדת רוב בוחריה. מרץ חייב לבדל את עצמו מ AFD ולפתח מדיניות שנוטה ימינה בנושא ההגירה כדי להצליח למשוך אליו קולות מהימין שישפרו את סיכוייו להקים קואליציה עתידית. ה AFD הרוויחו מכך שמרקל הכניסה לגרמניה מעל למיליון פליטים וסגרה את הכורים הגרעיניים, כאשר במקומם היא בנתה יחד עם פוטין צינור גז. כל המהלכים הללו לא מאפיינים מדיניות ימין ולכן הרבה אזרחים גרמניים המשתייכים לימין הלכו ל AFD. השאלה הגדולה היא כמה פרידריך מרץ אכן ייקח את המפלגה חזרה ימינה בנושאים הללו שהינם קריטיים למצביעי ימין."

עצרת תמיכה במפלגת "אלטרנטיבה לגרמניה", צילום: איי.פי

ואכן, ההצהרות של מרץ בנוגע לחיזוק הצבא, כמו גם ההתנגדות למדיניות ההגירה של קודמיו תוך הצהרה על הקשחה משמעותית של מדיניות זו, מראים שמרץ מנסה לגייס גם קולות מימין שלא רוצים להצביע למפלגות ימין לא קונבנציונליות, כמו AFD שחלק מההצהרות שלהן בנושאים כלכליים וביטחוניים לא בדיוק תואמות תפיסת עולם של מפלגות ימין קלאסיות, "פרידריך מרץ בשל לקדם את המימד ביטחוני צבאי בגרמניה בפרט ובאירופה בכלל, וינסה לקדם את ברית "ויימאר" המשולשת עם צרפת ופולין. במקביל הוא יפעל למתן ולרסן את הגישה הסוציאל דמוקרטית הנוגעת לקבלת מהגרים למדינה", אומר ד"ר רובינסון.

לוחמי שיריון אוקראינים מקבלים תדריך על הטנק לאופרד 1 בגרמניה, צילום: Gettyimages :

"עוד דבר מעניין הוא היחס שלו לאוקראינה. מחד הוא תומך באוקראינה במלחמה, מצד שני, הוא לא מעוניין לקלוט את כל המהגרים שמגיעים משם מאחר וזה מייצר עוד הוצאה כספית. הוא גם מסתייג ממימון הדדי של הוצאות הביטחון בקרב מדינות אירופה מאחר והוא מעדיף לחזק ולהדק את הקשר עם מדינות הליבה של האיחוד, ופחות להגן על מדינות רחוקות ממנו, כמו יוון לדוגמה. וכאן בדיוק נכנס המתח אצלו באישיות בין הרצון לקידום אירופה כגוש מאוחד לבין תעדוף של גרמניה והאינטרס המקומי. הוא ירצה להעמיק את האינטגרציה האירופית בכל נושא שלא יגבה מחיר משמעותי מגרמניה, או שיגע ויפגע בנושאים הרגישים לציבור הגרמני, בדגש על הגירה וכלכלה. אם אפשר להעמיק שת"פ בנושא אקלים הוא יהיה שם, אבל נושא ההגירה מכיל נקודה כואבת כי זה יחייב את גרמניה לשלם מחירים גדולים יותר מאשר מדינות אחרות כי באירופה הכל מתחלק לפי גודל. אם אירופה תמשיך לקלוט פליטים ממדינות תחת מלחמה גרמניה תהיה בבעיה כי ביותר ויותר מדינות באירופה יש סנטימנט שכבר לא מקבל זרים, זה חלק מתהליך שעובר על כל היבשת וראינו אותו בתוצאות הבחירות באיחוד, והוא קורה גם בגרמניה."

התחזקות הימין - לא ערובה לממשלה ימנית יותר

אז מה צפוי לנו בגרמניה? האם התחזקות הימין תוביל לשינוי מדיניות, ובכן, כלל לא בטוח. הסירוב של כלל המפלגות לשבת בקואליציה יחד עם ה AFD עשוי לטרוף את הקלפים ולהוביל לממשלה שתאגד 2-3 מפלגות גדולות, כולל הסוציאל דמוקרטים או הירוקים, או לחוסר יציבות פוליטית, "שולץ נכשל בגלל שהוא הלך על קואליציה בלתי אפשרית. הרי הליברלים ניצים כלכלים והירוקים והסוציאל דמוקרטיים רצו בכלל להגמיש את הגירעון התקציבי. ההבדלים קיימים גם במגוון נושאים נוספים, כגון, חדשנות, איכות סביבה, ביטחון אישי וכמובן מדיניות כלפי הגירה. הירוקים והסוציאל דמוקרטים מסרבים להתייחס לסוגיות שהן מחוץ לפוליטיקלי קורקט ולמצביע הממוצע פשוט נמאס מהמצב. מה עוד ששולץ הוא אדם חסר כריזמה לחלוטין ומתקשה לסחוף אחריו קהלים", אומר ד"ר נבון.

"יש הרבה שאלות סביב הבחירות האלה. זה ששולץ לא יבחר זה ברור, השאלה איזו קואליציה תקום? האם הליברלים יעברו את אחוז החסימה ויגיעו ל 5%? הם הרי שותף טבעי של הימין ואם הם לא עוברים את אחוז החסימה זה מקשה על הימין להקים קואליציה ולהגיע ל 50%. לפי הסקרים

הנוכחיים, מפלגת הנוצרים הדמוקרטים (CDU) תהיה חייבת להכניס לפחות את הירוקים כדי להקים קואליציה, אם לא גם את הסוציאל דמוקרטים. יש כאן סכנה להגיע לחוסר יציבות, בדומה למעצמה האירופית הנוספת, צרפת. העניין הוא שאם בצרפת לא היו מחרימים את מפלגת "החזית הלאומית" של לה-פן, הייתה להם ממשלה והם לא היו סובלים משיתוק פוליטי. הדבר עשוי לקרות גם בגרמניה, כלומר שהחרמת ה AFD תוביל לשיתוק פוליטי."

קנצלר גרמניה, אולף שולץ, צילום Getty Images :

"גם המפלגה של זארה ואגנקנט (BSW) קשה לעיכול עבור רוב המפלגות וכולן ינסו להימנע מלהקים איתה קואליציה בגלל היותה מפלגת שמאל פופוליסטי, מה שיגדיל את חוסר הוודאות. שאלה משמעותית כאן תהיה האם מנהיגי מפלגת אלטרנטיבה לגרמניה יצליחו להראות שהם פרגמטיים. חלק לא מבוטל של מצביעי הימין יכולים להזדהות עם המצע של אלטרנטיבה לגרמניה אבל לא רוצים להצביע למפלגה עם מועמדים פרו רוסים, קונספירטיביים הזויים ואנטישמים. המצביע השמרני לא ירגיש בנוח להצביע למפלגה כזאת כל עוד התפוחים הרקובים עדיין חלק ממנה, והתפוחים האלה עדיין חלק מהמפלגה. מה שמחזיר אותנו לתהייה לגבי המצב שאליו אנחנו צועדים, האם לעבר ממשלה יציבה בקונסטלציה מורכבת שתייצג מספר מפלגות עם מצעים שונים, או שמא אנחנו צועדים לקראת כאוס פוליטי וחוסר יציבות משתק, כמו אצל השכנה מצרפת."